

نمای آوران طب معاصر ایران

زمره فقه

www.ketab.ir

آرشیو ملی ایران

سرشناسه	فیضی، زهره، ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآور	نام‌آوران طب معاصر ایران / مؤلف: زهره فیضی
مشخصات نشر	تهران، آرون، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۳۴۰ ص
شابک	۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۳۱ - ۲۲۲ - ۱
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	پزشکان ایرانی - قرن ۱۴ - سرگذشت‌نامه
بندی کنگره	۱۳۹۳ ۸۷۰ ف / ۶۳۴ R
بندی دیوبند	۹۵۵-۹۳۲ / ۶۱۰
شماره کتابخانه	۳۶۱۰۳۵۴۲

انتشارات آرون

نام‌آوران طب معاصر ایران

مؤلف: زهره فیضی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۳

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

۲۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه (دکتر مسلم بهادری)
۱۵	دبیاچه (دکتر عباس شفیعی)
۱۷	پیشگفتار
۲۳	استاد دکتر مسلم بهادری
۳۵	استاد دکتر محمد حسن کریمی نژاد
۴۷	استاد دکتر علیرضا یلدا
۵۳	پروفسور محمد فرجاد
۶۵	استاد دکتر غلامرضا خاتمی
۷۷	استاد دکتر یحیی عقیقی
۹۱	استاد دکتر رخشنده ناطق
۱۰۱	استاد دکتر علی محسنی
۱۱۵	استاد دکتر حسن تاج بخش
۱۲۷	استاد دکتر عباس شفیعی

- ۱۳۹..... استاد دکتر محمد رضا زرین دست
- ۱۴۵..... استاد دکتر عباس پوستی
- ۱۵۳..... استاد دکتر کاظم محمد
- ۱۶۱..... استاد دکتر هرمز شمس
- ۱۷۱..... استاد دکتر بهادر اعلمی هرنیدی
- ۱۸۵..... استاد دکتر حسین ملک افصلی
- ۱۹۵..... استاد دکتر بهروز برید
- ۱۹۹..... استاد دکتر فریدون سینا
- ۲۱۱..... استاد دکتر فریدون عزیزی
- ۲۲۵..... استاد دکتر سید محمود طباطبائی
- ۲۴۱..... استاد دکتر هبت‌الدین برقعی
- ۲۴۹..... استاد دکتر علی اکبر ولایتی
- ۲۶۱..... استاد دکتر مینو محرز
- ۲۷۱..... استاد دکتر غلامرضا پورمند
- ۲۷۹..... استاد دکتر احمد رضا دهپور
- ۲۸۵..... استاد دکتر طلعت مختاری آزاد
- ۲۹۳..... استاد دکتر مصطفی معین
- ۳۰۷..... استاد دکتر رضا ملک‌زاده
- ۳۱۷..... پروفسور محمد حسین ماندگار
- ۳۲۵..... پروفسور علیرضا رنجبر
- ۳۳۱..... استاد دکتر حسن ابوالقاسمی

مقدمه

دکتر مسلم بهادری

پزشکی در ایران سابقه چندین هزار ساله دارد. مناسفانه اکثر اسناد مکتوب در این باره در طی قرون بر اثر حملات اسکندر و اعراب و کم توجهی خود ایرانیان از بین رفته است. اطلاعات نوشته شده موجود در پزشکی ایران یا توسط تاریخ نگاران خارجی بیشتر یونانی ها و یا تحقیقات پژوهشگران بعدی به رشته تحریر درآمده است و تاریخ نگاران یونان - رومی چون رقیب اینها درآمده اند بسیار درباره ایران کوتاهی کرده اند.

شکر خدا را که بسیار سنگ نبشته ها و لوحه ها و آثار باستان شناسی به دست آمده که کم و بیش سابقه درخشان علم پزشکی در ایران باستان را نشان می دهد. نمی توان تصور کرد که ایران باستان و روم - یونان باستان که دو امپراتوری بزرگ هم زمان و رقیب هم بوده اند در آن طرف (رومی ها و یونانی ها) آن همه مطالب مکتوب داشته باشند و در این طرف امپراتوری عظیم ایران چنین نوشته جاتی نبوده باشد.

نوشته های ایرانی مربوط به پزشکی بیشتر برگرفته از کتب مذهبی ایرانی قبل از اسلام از جمله اوستا می باشد. اکتشافات باستان شناسی مثل یافته های شهر سوخته

کرمان مقدار زیادی اسناد در این زمینه به دست داده است. مهم ترین آثار پزشکی ایرانی در دسترس ما اطلاعات مربوط به مدرسه طب جندی شاپور است، این مدرسه در زمان ساسانیان تاسیس شده و توسط پزشکان ایرانی، سریانی، یونانی و هندو اداره می شده است.

از تاسیس مدرسه طب جندی شاپور تا کنون ۱۷۰۰ سال می گذرد و در این رهگذار دانشمندان و حکیمان ایرانی همچون رازی، ابن سینا، اهوازی، فارابی، بیرونی و جرجی در زمانهای مختلف ستاره های درخشان آسمان دانش بشری بوده اند. بیش از پنج قرن پیش کتب پزشکی تالیف این دانشمندان تنها مرجع آموزش پزشکی و درمان در ایران بوده است. کتاب های ابن سینا و یا رازی و یا توضیحات مربوط به آنها از مراجع اصلی آموزش پزشکی در جهان آن روز از جمله در ایران بوده است.

اگرچه تا تاسیس دارالفنون در ایران مدرسه جداگانه ای برای آموزش پزشکی نبود ولی بخشی از مدارس علمیه ایران روزگاران و حتی کلیساهای اروپا در آن زمان به حکمت عملی و طبیعی که در آن طب تعلیم داده می شد وجود داشت. کمبریج از نمونه های آن است.

اگرچه مدارس و مراکز مستقل آموزش پزشکی بعد از جندی شاپور تا تاسیس دارالفنون نداشته ایم ولی بیمارستان های متعددی در ایران به منظور درمان بیماران وجود داشته است. از این جمله می توان بیمارستان عضدی در ری که توسط رازی اداره می شد و بیمارستان های شیراز که توسط قطب الدین شیرازی اداره می شد و یا بیمارستان اصفهان و بلخ را نام برد.

سنگ بنای دارالفنون در اوائل ۱۲۳۰ در زمینی واقع در شمال ارک سلطنتی توسط امیرکبیر نهاده شد. رشته های تحصیلی در دارالفنون شامل هفت رشته پیاده نظام، سواره نظام، توپخانه، پزشکی و جراحی، داروسازی و کانی شناسی بود. آموزش پزشکی از همان ابتدای تاسیس به عنوان یکی از رشته های اصلی در دارالفنون شناخته می شد. در زمان صدارت امیر کبیر در سال ۱۲۳۱ شمسی برای

اولین بار در تاریخ ایران، بنا می‌شود که به اطباء تصدیق طبابت داده شده و از سال ۱۲۴۳ شمسی نام پزشکی که تصدیق طبابت دارند به طور رسمی در روزنامه دولت ایران اعلام شود. این تصدیق در دوره دانشگاه تهران به نام دانش‌نامه به فارغ التحصیلان داده شد. در سال ۱۲۶۶، ناصرالدین شاه دستور ساخت بیمارستانی را صادر کرد و بیمارستان سینا اولین بیمارستان در ایران در سال ۱۲۶۸ به ریاست مرحوم شیخ اکبر نفیسی ناظم الاطباء افتتاح شد.

در سال ۱۲۷۷، تکیلات مدرسه طب از دارالفنون جدا و بعد از جابجایی‌هایی مختلف نهایتاً به ساختمان بیمارستان دکتر معتمد در خیابان شیخ‌هادی منتقل شد. در سال‌های ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲ هجری شمسی نیز مدارس داروسازی دارالفنون و داندانسازی ضمیمه شدند. علم طب شد و از این پس آموزش طب نظم و قوام بیشتری پیدا کرد و به دورانی از پیشرفت علوم پایه و بالینی تقسیم شد.

در سال ۱۳۱۳ قانون تأسیس دانشگاه تهران به تصویب مجلس رسید و هریک از مدارس، دانشکده نامیده شدند که یکی از آنها دانشکده طب بود.

پنجم تیر ماه ۱۳۱۳ وزارت فرهنگ قطعه زمینی از اراضی جلالیه در شمال تهران را به قیمت نود هزار تومان برای تأسیس دانشگاه تهران خریداری و شروع به ساختن کرد و اولین قسمت آن تحت عنوان دانشگاه سینا در ۱۵ بهمن ۱۳۱۳ افتتاح شد و لوحه دانشگاه در زیر پله ورودی دانشکده پزشکی قرار داده شد.

بنابراین اولین قسمت دانشکده طب تحت عنوان ابن سینا در ۱۵ بهمن ۱۳۱۳ افتتاح شد که می‌توان گفت به عنوان اولین مرکز آموزشی علم طب در آکادمیک بیمارستانی در کشور است. سال ۱۳۱۷ نام دانشکده طب به دانشکده پزشکی، دندان‌پزشکی و داروسازی تبدیل شد. اعضای هیئت علمی، تحت عنوان اساتید با کرسی، اساتید بی‌کرسی و دانشیاران و روسای درمانگاه مشخص می‌گردید.

تا سال ۱۳۱۸ دانشگاه تهران از خود هیچ بیمارستانی نداشت و از بیمارستان دولتی (ابن سینای کنونی) و یا بیمارستان امریکایی استفاده می‌کرد. تعدادی بیمارستان وجود داشت که متعلق به بلدیّه یا خیریه بوده‌اند و در امر آموزش پزشکی نقشی نداشته‌اند.

در سال ۱۳۱۹ بیمارستان‌های تهران بر طبق قانون مجلس ضمیمه دانشکده پزشکی شدند. سال ۱۳۱۹، دانشکده داروسازی و دندان پزشکی از دانشکده پزشکی جدا شده و به عنوان یک دانشکده مستقل تاسیس شدند. ولی رئیس آنها رئیس دانشکده پزشکی بود. تا سال ۱۳۲۸ شمسی دانشکده پزشکی تنها دانشکده پزشکی کشور بود و از آن به بعد سایر دانشکده‌های پزشکی به همت استادان دانشگاه تهران تاسیس شد.

در سال ۱۳۱۱ آموزشگاه عالی بهداری در مشهد تاسیس و سپس در سال ۱۳۲۵ در شهرهای اصفهان و شیراز نیز آموزشگاه عالی بهداری تاسیس که همگی زیر نظر رئیس دانشگاه پزشکی تهران بود تا سال ۱۳۳۲ که دانشگاه‌های مشهد، اصفهان و شیراز جدا شدند به تربیت پزشکانش به نام بهدار می‌پرداخت. در سال ۱۳۲۷ دانشکده پزشکی تبریز و در سال ۱۳۲۸ برابر قانون مصوب مجلس شورا علاوه بر دانشگاه تبریز در استان‌های مشهد، اصفهان، شیراز، اهواز، دانشگاه و دانشکده پزشکی تشکیل و در سال بعد دانشکده پزشکی دانشگاه ملی (شهید بهشتی فعلی) اضافه شد به طوری که در سال ۱۳۳۹ هفت دانشکده پزشکی در ایران مشغول تربیت پزشک بودند.

در سال ۱۳۵۷ هفت دانشکده پزشکی دیگر که شامل مرکز پزشکی ایران، دانشکده‌های پزشکی کرمان، ارومیه، همدان، زاهدان، کیان و کرمانشاهان بر دانشکده‌های موجود اضافه شد که بعضی همان سال و بعضی در سال‌های بعد دانشجو گرفتند. این دانشکده‌های پزشکی در دانشگاه‌هایی که تا آن زمان رشته پزشکی نداشتند تاسیس شد.

بعد از انقلاب در سال ۱۳۶۵ دانشکده‌های پزشکی به همراه کلیه بخش‌های وابسته به عنوان دانشگاه علوم پزشکی از وزارت آموزش عالی جدا شده و تحت نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار گرفتند و دانشگاه علوم پزشکی تهران از آن جمله است.

در حال حاضر بالغ بر ۵۷ دانشگاه علوم پزشکی که با هزینه دولت اداره می‌شوند به علاوه تعداد قابل توجهی دانشکده‌های پزشکی توسط دانشگاه آزاد اسلامی، بخش خصوصی، و ارتش در ایران وجود دارد.

توجه به بحث را با دانشکده پزشکی و دانشگاه علوم پزشکی تهران ادامه می‌دهم. تابحال دارالفنون منجر به تأسیس دانشگاه تهران گردید و «بیمارستان سینا» یا همان «مریضخانه دولتی» توانست مهد پرورش این علم جدید و تکامل آن باشد. ققنوس که ایرانی نه چندان دور در دستان پر توان ایرانیانی چون ابن سینا، بیرونی، محمد بن زکریای رازی، محمد عوفی، علی ابن عباس مجوسی، قطب الدین شیرازی و ... شکل گرفت توانست یک بار دیگر متجلی گردد و دانش پزشکی کشورش را متحول سازد.

دانشگاه علوم پزشکی تهران در حال حاضر به عنوان:

قدیمی ترین و برجسته ترین مراکز پزشکی علوم پزشکی در کشور

پذیرش برترین‌های کنکور و دانشجویان ممتاز خارج از کشور

داشتن بیشترین دانش آموخته در رشته‌های پزشکی نسبت به سایر مراکز

آموزش عالی ایران

داشتن بزرگترین دانشکده‌های پزشکی، دندانپزشکی، دارو سازی، توانبخشی،

پیراپزشکی، بهداشت، پرستاری و مامایی در ایران

دارای ۱۳۰۰ عضو هیأت هلمی در ۱۴ دانشکده و بیش از ۷۰ مرکز تحقیقاتی و

۱۵ بیمارستان.

از حدود ده نفر دانشمند برتر صد نفر اول جهان در زمینه مقالات علمی هشت

نفر متعلق به دانشگاه تهران و پنج نفر آنها در دانشکده پزشکی می‌باشند.

بیمارستان سینا اولین بیمارستان با گذشت بیش از ۱۳۰ سال از تأسیس،

همچنان به عنوان یکی از مهمترین مراکز آموزشی، درمانی مطرح بوده و یکی از

مهمترین مراکز ارجاع بیماران ترومایی در سراسر کشور و یکی از بزرگ‌ترین و موفق‌ترین مراکز در زمینه جراحی ترمیمی و پیوند اعضا محسوب می‌گردد.

بیمارستان فارابی نخستین بیمارستان چشم پزشکی کشور است و اولین پیوند قریه در ایران، در سال‌های ۱۳۲۰ برابر ۱۹۴۱ میلادی توسط استاد بزرگوار مرحوم پروفسور شمس انجام گرفت.

ساله آن که مشتمل بر پیوند در ۱۸ بیمار بود که در سال ۱۳۲۱ منتشر گردید. بیمارستان فارابی به عنوان از مجهزترین مراکز درمانی، آموزشی و پژوهشی ایران در بیماری‌های چشم است.

تشکیلات علمی دانشگاه پزشکی تهران متشکل از ریاست دانشکده و هفت معاونت در بخش‌های مختلف و دفتر توسعه آموزش EDO است

۱- معاونت آموزش دوره پزشکی

۲- معاونت آموزش تخصصی فوق تخصصی پزشکی

۳- معاونت تحصیلات تکمیلی

۴- معاونت امور هیئت علمی

۵- معاونت اداری و مالی

۶- معاونت پژوهشی

۷- معاونت دانشجویی و فرهنگی

هسته اولیه دانشکده پزشکی را گروه‌های آموزشی تشکیل می‌دهند و دارای ۱۲ گروه آموزشی علوم پایه و ۴۰ گروه آموزشی بالینی و جمعاً ۵۲ گروه است. گروه‌های آموزشی پایه فعالیت‌های آموزشی را در دانشکده و گروه آموزشی بالینی فعالیت‌های آموزشی را در بخش‌های آموزشی بیمارستان‌های تابعه ارائه می‌نمایند.

دانشکده پزشکی، علاوه بر دانشجویان دوره عمومی، مسئولیت آموزش دانشجویان کارشناسی ارشد، دانشجویان PHD، دستیاران تخصصی در ۲۶ رشته بالینی، دستیاران فوق تخصصی در ۲۴ رشته و فلوشیپ را در ۲۵ گروه آموزشی در بیمارستان‌های تابعه بر عهده دارد. بیشترین و مهم‌ترین مراکز تحقیقاتی پزشکی متعلق به دانشگاه علوم پزشکی تهران است.

روسای دانشکده پزشکی از سال ۱۳۱۳ تا کنون:

دکتر محمدحسین لقمان ادهم ۱۳۱۳-۱۳۱۸

دکتر شارل اویرلن ۱۳۱۸-۱۳۲۱ و ۱۳۲۳-۱۳۲۶

دکتر امیرخان امیراعلم ۱۳۲۱-۱۳۲۲

دکتر جواد آشتیانی ۱۳۲۲-۱۳۲۳ و ۱۳۲۶-۱۳۲۷

دکتر جهانشاه صالح ۱۳۲۷-۱۳۳۴ و ۱۳۴۲-۱۳۴۶

دکتر منوچهر اقبال ۱۳۳۴-۱۳۳۶

دکتر احمد فرهادی ۱۳۳۶-۱۳۴۲

دکتر محمدحسین خفایی ۱۳۴۶-۱۳۴۷

دکتر ابراهیم سیدی ۱۳۴۷-۱۳۴۸

دکتر محسن ضیایی ۱۳۴۸-۱۳۴۹

دکتر نصرالله مقتدر مزدهی ۱۳۴۸-۱۳۴۹

دکتر کمال الدین آرمین ۱۳۵۰-۱۳۵۱

دکتر احمد ابوالقاسم پیرنیا ۱۳۵۱-۱۳۵۲

دکتر باقری - مرکز مجتمع پزشکی هزارتختخواهی ۱۳۵۴-۱۳۵۷

دکتر نصرت الله عاملی - مرکز پزشکی داریوش ۱۳۵۴-۱۳۵۷

دکتر حمید ثابتی - مرکز پزشکی رازی امیراعلم سینا ۱۳۵۴-۱۳۵۷

دکتر الکساندر باقدیانس - دانشکده پزشکی علوم پایه ۱۳۵۴-۱۳۵۷

دکتر حسن عارفی ۱۳۵۷-۱۳۵۹

دکتر محسن ساغری ۱۳۵۹-۱۳۶۰ و ۱۳۶۱-۱۳۶۴

دکتر مهدی بیگدلی ۱۳۶۰-۱۳۶۱

دکتر عباس شیبانی ۱۳۶۴

دکتر محمدحسن باستان حق ۱۳۶۴-۱۳۶۵

دکتر محمد پژوهی ۱۳۶۶-۱۳۶۸

دکتر پرویز جبل عاملی ۱۳۶۸-۱۳۷۶

دکتر عباسعلی کریمی ۱۳۷۶-۱۳۷۸

دکتر حسین اصل سلیمانی ۱۳۷۸-۱۳۸۴

دکتر سقّد حسن قاضی زاده هاشمی ۱۳۸۴

دکتر سید حسن امامی رضوی ۱۳۸۴-۱۳۸۷

دکتر علی جعفریان ۱۳۸۷-۱۳۸۸

دکتر فاطمه السادات نیری ۱۳۸۸ تا کنون

پس از تذکر دهم که دانشکده پزشکی در سال ۱۳۵۴ در زمان ریاست دانشگاهی آقای دکتر نهاوندی به چهار دانشکده تقسیم شد که اسامی آنها در بالا آمده است و این تا سال ۱۳۵۷ ادامه داشت.

دفتر ارتباط با اساتید دانشکده پزشکی در راستای اهداف دفتر مرکزی، سعی بر برقراری ارتباط دانشمندان رشته پزشکی با دانشکده محل تحصیل خود داشته و برگزاری جشن فارغ التحصیلی اولین گد در این راستاست.

دیباچه

دکتر عباس شفیعی

پرداختن به زندگینامه و شرح حال این راه‌هایی که با تلاش و کوشش توانسته‌اند مسیر علم و دانش را پیوند و به‌وسیله علمی که آراخته‌اند برای جامعه انسانی مفید واقع شوند بسیار ارزشمند است. شاید که جوانان را تشویق به الگوبرداری از اخلاق و روش این انسان‌ها سریع‌تر راهشان را پیدا کنند و به‌سوی در زمینه‌های معنوی بتوانند خود را ارتقاء دهند زیرا انسان هر قدر هم که دانش و آگاهی داشته باشد بدون اخلاق و معنویت تکامل نمی‌یابد به همین دلیل پیشنهاد می‌کنم که در این کتاب و کتاب‌های مشابه که از سرگذشت بزرگان علم و دانش به دست می‌رسد سعی نمایند بیشتر به نکات انسانی، معنوی و آنچه که انسان‌ها را به فکر و خدا نزدیک می‌نماید بپردازند زیرا باعث سعادت جاودان است.